

ספרות עברית וכללית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון: רומאן ונובלה

פרק שני: דרמה

פרק שלישי: סיפור קצר

פרק רביעי: שירה (שירת ימי הביניים, שיר שלא נלמד, שירת ביאליק, שירת נתן אלתרמן)

הפרק הראשון (רומאן ונובלה – 32 נקודות) הוא חובה.

משלושת הפרקים השני, השלישי והרביעי יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 34 נקודות).

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות

ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת לענות עליה.

(2) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בכמה תשובות.

(4) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — רומאן ונובלה

שים לב: פרק זה הוא חובה.
ענה על אחת מן השאלות 1-3 (32 נקודות).

שים לב: על שאלות 1-2 אפשר לענות גם על פי הרומאן "1984" מאת ג'ורג' אורוול.

1. תאר מערכת יחסים בין שתי דמויות ברומאן או בנובלה שלמדת. בתשובתך תוכל לכתוב על ההיבטים האלה:
  - המקרב והמפריד בין הדמויות
  - המכשולים העומדים בדרכן של הדמויות
  - תלות או אי-תלות של הדמויות זו בזו

2. מניעים נפשיים ושיקולים חברתיים, כלכליים ופוליטיים משפיעים על ההתנהגות של דמויות ביצירות ספרות רבות. הסבר והדגם מה הם המניעים ומה הם השיקולים המשפיעים על ההתנהגות של דמות מרכזית ברומאן או בנובלה שלמדת.

1984 / ג'ורג' אורוול

3. ברומאן זה מתואר ניסיון להיאבק במשטר טוטליטרי באמצעות אהבה. הסבר והדגם קביעה זו.

פרק שני — דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מן השאלות 4-9 (34 נקודות).

4. טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך": טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאן ויוליה"

הטרגדיה מגוללת את סיפור נפילתו של הגיבור הטרגי.

- א. תאר את תהליך הנפילה של הגיבור בטרגדיה שלמדת, והסבר מה גרם לה. (22 נקודות)
- ב. לדעתך, מה אפשר ללמוד מסיפורו של הגיבור הטרגי על חיי האדם? הסבר והדגם את דבריך. (12 נקודות)

5. אנטיגונה / סופוקלס

א. הצג את הקונפליקט המרכזי בטרגדיה "אנטיגונה". לדעתך, האם יש מנצח ומנוצח בקונפליקט זה? נמק את דבריך. (22 נקודות)

ב. לדעתך, האם הקונפליקט שכתבת עליו בסעיף א רלוונטי גם לימינו? נמק והדגם את דבריך. (12 נקודות)

אדיפוס המלך / סופוקלס

6. בטרגדיה אדיפוס המלך יש יסודות המאפיינים ספרי בלשים (חקירה, ליקוט רמזים, רצון לחשוף את הפושע ולפענח תעלומה, סיום מפתיע).

כיצד יסודות אלה באים לידי ביטוי בטרגדיה זו? הסבר את תרומתם לבניית משמעות הטרגדיה.

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאן ויוליה"

7. תאר שתי נקודות מפנה בטרגדיה של שקספיר שלמדת. כתוב מדוע לדעתך הן נקודות מפנה, והסבר את תרומתן להנעת העלילה ולאפיון הדמויות.

מחזה מודרני

8. תאר דמות של אישה במחזה המודרני שלמדת, והסבר מה אפשר ללמוד על דמות זו ועל החברה הסובבת אותה מן הקשרים שלה עם גברים במחזה.

9. א. כיצד מוסכמות חברתיות וערכים באים לידי ביטוי במחזה המודרני שלמדת? הסבר והדגם את דבריך. (22 נקודות)

ב. מהי לדעתך העמדה של מחבר המחזה בנוגע למוסכמות החברתיות ולערכים שכתבת עליהם בסעיף א? האם אתה מסכים עם עמדה זו? נמק והדגם את דבריך. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

פרק שלישי – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מן השאלות 10-12 (לכל שאלה – 17 נקודות).
אין להדגים באמצעות אותה היצירה בכמה תשובות.

שים לב: על שאלות 10-11 אין לענות על פי הסיפור "חלום בדמי כבוד" מאת גרמאו מנגיסטו.

10. לרבים מן הפרטים המוזכרים בסיפור קצר יש משמעות סמלית מלבד המשמעות הגלויה שלהם. הצג מסיפור קצר שלמדת שני פרטים שיש להם משמעות סמלית, והסבר את תרומתם לאפיון הדמויות ולבניית משמעות הסיפור.

11. דמויות בסיפורים קצרים רבים נתונות במצוקה.

א. ממה נובעת המצוקה של הדמות המרכזית בסיפור קצר שלמדת? האם המצוקה נובעת מן האופי שלה, מן החברה הסובבת אותה, מנסיבות החיים שלה, או שמא היא נובעת משילוב של גורמים אלה? הסבר והדגם את דבריך. (11 נקודות)

ב. האם הדמות שכתבת עליה בסעיף א נחלצת מן המצוקה שלה? הסבר והדגם את דבריך. (6 נקודות)

12. חלום בדמי כבוד / גרמאו מנגיסטו

לפניך משפט הסיום בסיפור "חלום בדמי כבוד". קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

טובה שבעתיים התפכחות מאשליה מאשר חלום אוטופי.

הסבר כיצד משפט זה מתקשר לסיפור כולו. הדגם את דבריך.

פרק רביעי — שירה

(שירת ימי הביניים, שיר שלא נלמד, שירת ביאליק, שירת נתן אלתרמן)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מן השאלות 13-23:
על שאלה אחת משירת ימי הביניים או שיר שלא נלמד (שאלות 13-16)
ועל שאלה אחת משירת ביאליק או משירת נתן אלתרמן (שאלות 17-23)
(לכל שאלה — 17 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 13-16.

שירת ימי הביניים

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

לפי במזרח / יהודה הלוי

לפי במזרח ואנכי בסוף מערב – / איך אטעמה את אשר אכל ואיך יערב?
איכה אשלים נדרי ואסרי, בעוד / ציון בקהל אדום ואני בכבל ערב?
יקל בעיני עזב כל טוב ספרד, כמו / יקר בעיני ראות עפרות דביר נחרב!

- א. על פי שיר זה, מהי המשאלה של המשורר, מה הם המכשולים המקשים עליו להגשים את המשאלה, ומהי התגובה שלו לנוכח מכשולים אלה? הסבר והדגם את דבריך. (11 נקודות)
- ב. בחר בשתיים מדרכי העיצוב בשיר, והסבר את תרומתן לבניית הרעיון המרכזי בשיר. (6 נקודות)

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

יפה נוף / יהודה הלוי

יפה נוף, משוש תבל, קרִיָה לְמִלֵּךְ רַב, / לָךְ נִכְסְפָה נְפִשִי מִפְּאֵתִי מֵעֵרְב!
הִמּוֹן רַחֲמֵי נִכְמַר כִּי אֲזַכְּרָה קִדְּם, / כְּבוֹדֶךָ אֲשֶׁר גָּלָה וְנוֹף אֲשֶׁר חָרַב.
וּמִי יִתְּנֵנִי עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים, עַד / אֲרֹאֶה בְּדַמְעָתִי עִפְרוֹךְ וַיִּתְּעֵרְב!
דְּרִשְׁתִּיךָ, וְאִם מִלְכָּךְ אֵין בְּךָ וְאִם בְּמִקּוֹם / צְרִי גִלְעָדָה – נָחַשׁ שָׂרָף וְגַם עֲקֹרֵב.
הֲלֹא אֶת אֲבָנֶיךָ אֲחֻוּנוּ וְאֶשְׁקֵם / וְטַעַם רַגְבֶיךָ לְפִי מִדְּבַשׁ יַעֲרֵב!

- א. על פי שיר זה, מהי המשאלה של המשורר, מה הם המכשולים המקשים עליו להגשים את המשאלה, ומהי התגובה שלו לנוכח מכשולים אלה? הסבר והדגם את דבריך. (11 נקודות)
- ב. בחר בשתיים מדרכי העיצוב בשיר, והסבר את תרומתן לבניית הרעיון המרכזי בשיר. (6 נקודות)

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

הבא מבול / יהודה הלוי

הבא מבול וְשֵׁם תִּבְל חֲרָבָה? / וְאֵין לְרֵאוֹת פְּנֵי אֶרֶץ חֲרָבָה,
וְאֵין אָדָם וְאֵין חַיָּה וְאֵין עוֹף – / הֶסֶף הַכֹּל וְשָׁכְבוּ מַעֲצָבָה?
וּבְרֵאוֹת הַר וְשׁוֹחָה לִי מְנוּחָה, / וְאֶרֶץ הָעֲרָבָה לִי עֲרָבָה.
וְאֶשְׁגִּיחַ לְכָל עֵבֶר – וְאֵין כָּל, / אֲבָל מַיִם וְשָׁמַיִם וְתַבָּה,
וְלִוְיָתָן בְּהַרְתִּיחוּ מְצוּלָה, / וְאֶחָטֵב כִּי תִהְיוּ יַחֲטֵב לְשִׁיבָה.
וְלֵב הַיָּם יִכְחַשׁ בְּאַגְיָה, / כְּאֵלוֹ הַיָּם בְּיַד הַיָּם גְּנָבָה!
וְיָם יִזְעַף – וְנְפִשִי תַעֲלֶז, כִּי / אֲלִי מִקְדָּשׁ אֱלֹהֶיךָ קֹרֵבָה.

- א. על פי שיר זה, מהי המשאלה של המשורר, מה הם המכשולים המקשים עליו להגשים את המשאלה, ומהי התגובה שלו לנוכח מכשולים אלה? הסבר והדגם את דבריך. (11 נקודות)
- ב. בחר בשתיים מדרכי העיצוב בשיר, והסבר את תרומתן לבניית הרעיון המרכזי בשיר. (6 נקודות)

שיר שלא נלמד

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א- ב שאחריו.

מחוץ לעונות / שיח'ה חליוה*

תרגום מערבית: שיח'ה חליוה

בחורף נהגה אמי להגיש דלי בפתח הצריף שלי. בבקר היתה רוחצת את פני ואמרת: מי הגשם
טובים לעור פניך.

בקיץ היתה מסתננת ואוספת את לבני אשר תליתי על חבל הפביסה ואמרת:
איזו בושה! עוברים ושבים רואים את לבניך!

אין עוברים ואין שבים רק עדר צאן ורועה עור.

באבי היתי נושאת את קולי בשירה והיא היתה גוזפת בי: די עם השגעון שלך.
ואני רודפת שגעון וצדק. מאז התאהבתי בשירה.

בסתו לא היה דבר מענין.

בין העונות נהגה לומר: צריך לירות את הכנפים שצומחות לילך,
וראל תשפרי את עין אחיך ליד חבריך (כלומר: אל תבשי אותו).

מחוץ לעונות למדתי לעוף.

א. תאר את היחס של האם כלפי בתה, כפי שהוא בא לידי ביטוי בשיר כולו. (11 נקודות)

ב. הסבר את התרומה של השורה האחרונה בשיר לבניית משמעותו. (6 נקודות)

* שיח'ה חליוה — משוררת, סופרת ואשת חינוך. זוכת פרס "אלמולתקא" לסיפור הקצר, 2019.

מספריה: ההזמנה C345, מחוץ לעונות למדתי לעוף.

השיר התפרסם בכתב העת המקוון "המוסר", בתאריך 28/12/2017.

ענה על אחת מן השאלות 17-23.

שירת ביאליק

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶיךָ / חיים נחמן ביאליק

- בית 1
הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶיךָ,
וְהֵי לִי אִם וְאַחֹת,
וְיֵהי חִיקֶךָ מְקַלֵּט רֵאשִׁי,
מִן־תְּפִלוֹתַי הַנִּדְחֹת.
- בית 2
וּבָעֵת רַחֲמִים, בִּין־הַשְּׁמֹשׁוֹת,
שָׁחִי וְאַגַּל לָךְ סוּד יְסוּרֵי:
אוֹמְרִים, יֵשׁ בְּעוֹלָם גְּעוּרִים –
הֵיכֵן גְּעוּרֵי?
- בית 3
וְעוֹד רַו אֶחָד לָךְ אֶתְנַדֶּה:
נִפְשִׁי גִשְׁרָפָה בְּלֶהֱבָה;
אוֹמְרִים, אֶהְבֶּה יֵשׁ בְּעוֹלָם –
מֶה־זֹאת אֶהְבֶּה?
- בית 4
הַכּוֹכָבִים רְפוּ אוֹתִי,
הֶזְיָה חֲלוֹם – אֵךְ גַּם הוּא עֶבֶר;
עֲתָה אֵין לִי כְלוֹם בְּעוֹלָם –
אֵין לִי דָבָר.
- בית 5
הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶיךָ,
וְהֵי לִי אִם וְאַחֹת,
וְיֵהי חִיקֶךָ מְקַלֵּט רֵאשִׁי,
מִן־תְּפִלוֹתַי הַנִּדְחֹת.

הנאמר בבית הראשון ובשתי השורות הראשונות בבית השני בשיר מעורר בקורא ציפייה שבהמשך השיר ישמיע המשורר וידוי אהבה באוזני הנמענת.
האם ציפיה זו מתממשת בהמשך השיר? הסבר והדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 9/

צפרת / חיים נחמן ביאליק

- בית 1   כל־העולם טובע באור ובשיר,
אוצרות חיים לא־שערתים מסביב מתרחשים,
ובמשעל הנמתח בין יער ונזיר
שנינו הולכים ומחשים.
אנו הולכים והולכים, לשבילנו אין קץ,
אפפנו שבילים, פתרונו צפרות,
ובחניתות של־זהב יפגענו כל־עץ
ובצאלי צפרות.
- בית 2   הדמות פרוג אם עב קלה ברום עולם רפרפה?
אף גם־היא חיש הפליגה למדינת הים –
ואת־הרהורי השהור כמוה ורם
נשא עמה לנצח על־כתפה.
ושוב זהר רקיע, ושוב תכלת בלי־סוף,
את הולכת בראש ואני כרוך אחרך,
ובקומותי המלאות השתרע הנוף,
והכל בהיר בו כמו בעיניך.
- בית 3   רגע אחד לי נדמה: ביער הלז,
המאפיל ומשיב צנתו עלינו,
גוזז מטמון מסתרים, המשמר מאז
ומעולם לשנינו –
פתאם רחפה הקמה – ומפה אלי־פה
עבר רטט קרניים על־פני האוקינוס.
הו, מי השליג עלינו – ובשפע כזה,
חיל צפרות לבנות?
- בית 4   והנה נקלעה צפרת פפרח בקצה
שער מחלפתך המפאזה על־המחגרת,
וכמו רמזה לי: בחור, קום שקה־לה, ודמה
אלי הצפרת!
אולם את – ההרגשת בצפרות ובי?
ההרגשת, כי גם־נפשי נתונה בשבי,
ומפרפרת ותלוזה, ומצפה לישועה
במחלפתך הקלועה?
- בית 5   ובעיניך שוב אציץ ואבקש שם תשובה –
וכבתחלה הו צנועות, שתי יוני החן;
מה־לי צניעות עיניך – ומחלפתך משובה,
היא אומרת לי: הו!
מהרי, מהרי, אחותי, נבואה היערה,
תחת חפת אשך לך כל־נפשי אפיקה,
ואת־כל־אהבתי התלויה בשערה
נמית שנינו בנשיקה.

תאר את הופעותיה של הציפורת בשיר, והסבר את תפקידה בעיצוב החוויה של המשורר.

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

עם דמדומי החמה / חיים נחמן ביאליק

בית 1	עם דמדומי החמה אל החלון נאגשי ועלי התרפקי, לפתי היטב צנארי, שימי ראשך על ראשי – וכה עמי תדבקי.	בית 4	הם האיים הרחוקים, העולמות הגבהים זו בחלומות ראינום; שעשונו לגרים תחת כל השמים, וחיינו – לגיהנם.
בית 2	ומחשקים ודבקים, אל הזהר הנורא דומם נשא עינינו; ושלחנו לחפשי על פני ימי האוהה כל ההורי לבנו.	בית 5	המה איי הזהב זו צמאנו אליהם כאל ארץ מולדת; שכלי כוכבי הליל רמזו לנו עליהם באור קרן רועדת.
בית 3	והתנשאו למרום ביעף שוקק פיונים, ובמרחק יפליגו, לאבדו; ועל פני רכסי ארזמו, אייזהר אדמונים, ביעף דומם ירדו.	בית 6	ועליהם נשארו בלירע ועמית כשני פרחים בציה; כשני אבדים המבקשים אבדה עולמית על פני ארץ נכריה.

אילו רגשות באים לידי ביטוי בשתי השורות המסיימות את השיר, ומה גורם לאוהבים להרגיש רגשות אלה?
הסבר והדגם את דבריך.

שירת נתן אלתרמן

20. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ירח / נתן אלתרמן

גם למראה נושן יש רגע של הלדת.
שמים בלי צפור
זרים ומבצרים.
בלילה הסהור מול חלונה עומדת
עיר טבולה בבכי הצרצרים.

ובראותך פי דרך עוד צופה אל הקף
והירח
על כידון הברוש
אתה אומר – אלי, העוד ישנם כל אלה?
העוד מתר בלחש בשלומם לדרש?

מאגמיהם המים נבטים אלינו.
שוקט העץ
באדם עגילים.
לעד לא תעקר ממני, אלהינו,
תוגת צעצועיך הגדולים.

שמיים, עיר, דרך, ירח, ברוש, מים, עץ — מה מיוחד בדרך שבה המשורר מתבונן בשלושה מן הפרטים האלה?
הסבר והדגם את דבריך.

21. לפניך שיר ללא שם מאת נתן אלתרמן הפותח במילים "עוד אבוא אל ספך".
קרא את השיר וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריך.

בית 1 עוד אבוא אל ספך בשפתיים כבות.
עוד אצניח אליך ידים.
עוד אמר לך את כל המלים הטובות,
שישגו,
שישגו עדיו.

בית 2 כי ביתך העני כה חשך לעת ליל
ועצוב בו ודאי לאין סוף.
וחיי שפךעו בלי הגיע אליך,
הסגרו לחוצות ולתף.

בית 3 אך פתאם את גוגעת כיד מבהיקה.
את פולחת כזכר נשכח.
הדממה שבלב, בין דפיקה לדפיקה,
הדממה הזאת
היא שלך.

- א. בבית השני בשיר המשורר כותב "[...] בלי הגיע אליך".
על פי הבית הראשון ועל פי הבית השני בשיר, הסבר והדגם כיצד הקושי להגיע לאהובה מעוצב בשיר.
(10 נקודות)
- ב. האם לדעתך בבית השלישי האוהבים מתאחדים? הסבר והדגם את דבריך. (7 נקודות)

ליל קיץ / נתן אלתרמן

דומיה בְּמִרְחָבִים שׁוֹרְקֹת.
 בְּהַק הַסִּפִּין בְּעֵין הַחַתּוּלִים.
 לִילָה. כְּפֹה לִילָה! בְּשָׁמַיִם שְׁקֵט.
 כּוֹכָבִים בְּחַתּוּלִים.

זְמַן רָחֵב, רָחֵב. הַלֵּב צֹלְצֵל אֶלְפִים.
 טל, כְּמוֹ פְּגִישָׁה, אֶת הָרִיסִים הַצְּעִיף.
 בְּמִגְלָב זָהָב פָּנָס מְפִיל אֶפֶס
 עֲבָדִים שְׁחֹרִים לְרָחֵב הַרְצִיף.

רוּחַ מִיץ שְׁטֹה. עֲמוּמָה. רוֹנְשֵׁת.
 עַל כְּתָפֵי גָנִים שְׁפִתֶיהָ נִשְׁפָּכֹת.
 רֵעַ יְרֻקָרֵק. תְּסִיסֵת אֹרוֹת וְחֶשֶׁד.
 רְתִיחַת מְטֻמוֹן בְּקֹצֶף הַשְּׁחֹר.

וְהִרְחֵק לְגִבָּה, בְּנֵהִימָה מְרַעֲבֵת,
 עִיר אֲשֶׁר עֵינֶיהָ זָהָב מְצֻפֹת,
 מִתְאַדָּה בְּזַעַם, בְּתִמְרוֹת הָאֶבֶן,
 שֶׁל הַמְּגֻדָּלִים וְהַכְּפֹת.

בשיר זה יש תיאורים של יופי, עליצות וצבעוניות וגם תיאורים של זדון, ניצול וכיעור.
 הסבר והדגם כיצד השילוב בין תיאורים אלה בשיר תורם לבניית משמעותו.

23. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריי.

שיר משומר / נתן אלתרמן

<p>על פני הרחוב, אשר הדליק את הצללים, עכשו חשרות הצפרים אינן עפות, אבל בחורף מקולן בין העלים כל השדרות בעיר צוחות כמטרפות. עכשו שותקות הן, כי צפור אין בין עליהם. החשך בא, מואר חשמל ונגחלים.</p>	<p>4 בית</p>	<p>שמרי נפשך, כחך שמרי, שמרי נפשך, שמרי חייך, בינתך, שמרי חייך, מקיר נופל, מגג גדלק, מצל חשך, מאבו קלע, מסכין, מצפרנגים. שמרי נפשך מן השורף, מן החותך, מן הסמוך כמו עפר וכמו שמים, מן הדומם, מן המנקה והמושך והממית כמיבאר ואש-כירים. נפשך שמרי ובינתך, שער-ראשך, עורף שמרי, שמרי נפשך, שמרי חייך.</p>	<p>1 בית</p>
<p>החשך בא, מואר חשמל של אותיות. מואר שלטים של אותיות ושל מלים. מאחורי מוטות ברזל וקביות נושם הים, גדול וזר כבית-חולים. החשך בא, מואר חשמל ואותיות. החשך בא, מואר מלים ונגחלים.</p>	<p>5 בית</p>	<p>העיר חשכה. אין איש יודע מה זה עם. אין עם יודע מה זה איש ומה אשה. אף בחוצות, אף בחוצות בערב חם, בערב חם השט כצחק וכלחישו, רצים על שמים השמים והים והשקיעה שגפרדה מן העולם והדגלים והשפה התדשה האנשים והנשים, יינם, לחמם.</p>	<p>2 בית</p>
<p>שמרי נפשך העיפה, שמרי נפשך, שמרי חייך, בינתך, שמרי חייך, שער ראשך, עורף שמרי, שמרי יפיה, שמרי לבך הטוב, אמציהו בידך.</p>	<p>6 בית</p>	<p>זה ערב קיץ לכאורה, זה לכאורה רק ערב קיץ טוב, ידוע וישן, שבא לחסד ולרחמים, לא למורא ולא לרחש חשדות ודבר אשם, שבא עם ריח תבשילים ועם מנוחה אשר תאיר עד אם ננוח ונישן. רק ערב קיץ חם וטוב הוא לכאורה, רק ערב קיץ חם שבא לא למורא.</p>	<p>3 בית</p>
<p>הנה הרוח יד שולחת ובלי רחש פתאם חלון לאט נפתח בתשכה. אמרי מדוע את צוחקת כמו פחד, אמרי מדוע את קופאת כמו שמחה? אמרי מדוע העולם פה זר עדין ואש ומים מביטים בו מכל צד? אמרי מדוע בו מפרפרים חייך כמו צפור מבהלה בתוך כף-יד? אמרי מדוע את מעוץ ורעד רב כמו צפור בחדר בחפשה אשנב?</p>	<p>7 בית</p>		

(שים לב: המשך השיר והשאלה בעמוד הבא.)

בית 8 הגידי למה ואל מי בלי קול בוכה את?
 אמרי מנין לך, פתיה מאמינה,
 שהחיים גוצרו לא ללמדנו דעת,
 כי אם גוצרו כדי לטל את הבינה?
 אמרי, כיצד? מדוע? מי אמר לך זאת?
 אמרי, מנין? מי גלה לך את הסוד?

בית 9 הסכנות רבות ומספרן מאה
 והן רובצות אולי במעגל אורב
 אך לא אותן, אך לא אותן את יראה,
 רק את נפשו המאהבה והמלאה,
 הפתח לחלת לקול צעד מתקרב,
 אותה יראת, את הרפה, את השיה,
 את הרעה, את הרוחצת בדימי לב.

בית 10 שמרי נפשו, לבך שמרי, שמרי נפשו,
 שמרי חיה, בינתה, שמרי חיה,
 אולי האשר בך שוכן והוא דבשו,
 דבשו החם כדמי לבך ודמעוניה,
 דבשו החם והכבד והקשך--
 הערב בא. יפה ממונו אין בינתים.
 הערב בא. הוא כבד החליף את השמים.

בית 11 שמרי נפשו, הלא טובות צופן הערב
 ורק עוד אין לדעת ביד מי ואיה.
 הלא הרוח, שאינה מדברת,
 לא לחנם רפות גוגעת בכתפך.
 באור ירח וחשמל העיר מוארת.
 שמרי חיה, בינתה, שמרי נפשו.

כיצד המאיים והמנחם באים לידי ביטוי בשיר?

הסבר את הקשר ביניהם ובין דברי המשורר לבתו: "שמרי נפשך".

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך